

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

AntiLutherus Judoci Clichtouei Neoportuensis. Doctoris Theologi, Academiae Parrhisie[n]sis

Clicthove, Josse

[Köln], 1525

VD16 C 4189

Chr[ist]ianos o[mn]es obligari ad obserua[ndas] eccl[es]i[a]e leges, etsi eas
aliter boni & aliter improbi solea[n]t exeq[ui] diuersoq[ue] co[n]stituto fine.

XIX

urn:nbn:de:hbz:466:1-36183

LIBER PRIMVS

Deutero. 4. sum dūtaxat & pugnās. Vt cū in Deuteronomio dicit dñs ad popu-
Deutero. 17. pulū Israēliticū. Non addetis ad uerbū qđ loquor uobis: nec aufe-
tis ab eo. Et paulo post in eodē libro. Quod p̄cipio tibi, hoc tñ fa-
cito: nec addas quicq̄ nec minuas. Illoꝝ q̄ ppe uerboꝝ dei nō fuit
transgressor Moyses: cū latius & diffusius explicuit legē populo, q̄
à deo acceperat. Sic in prima ad **Corinthios** epistola scribit beatus
1. Corin. 7. Paul⁹. Nō iudicauī me scire aliquid inter uos: nisi Iesum Christū
& hunc crucifixū. Cū tñ simile sit uero: diuinū apostolum etiā alia
Christi mysteria q̄ crucē, Corinthijs annunciaſſe: non tñ sacramē
Apoca. 22. to uiuificæ crucis aduersantia. Sic & in Apocalypsi beati Ioannis
apostoli: circa finē adijciē hęc cōminatio. Si qs appofuerit ad hęc:
apponet dñs sup eū plagas, scriptas in libro isto. Vbi non quēcūq̄
adiectio ad scripta in sacra Apocalypsi prohibet: sed cōtrariōrum
tñ & repugnantū. Non enim illius interminationis poenā incur-
rerunt cōplures uiri sanctitate & doctrina p̄stantes: qui eandem
Apocalypsin suis cōmentarijs ac scriptis p̄clare elucidarūt. At ue-
ro qui edicit populo Christiano, traditiones apostoloꝝ, canones sa-
croꝝ cōcilioꝝ & antiquas ecclesiæ regulas esse obseruandas: nihil
cōtrariū enunciat ijs quæ Paulus quondā euāgelizauit: sed illis o-
mnibus maxime consonū & quadrās. Non igit is incurrit anathe-
ma quod denunciauit Paulus futuꝝ inimicis ueritatis.

¶ Christianos oēs obligari ad obseruandas ecclesiæ le-
ges: etsi eas aliter boni & aliter improbi soleant exe-
qui diuersoꝝ constituto fine. Cap. XIX.

I.
1. Timo. 1.

Gala. 5.
2. Corin. 3.

DEcima quarta aduersarioꝝ obiectio. Ad Timothe-
um scribēs ap̄ls ait. Lex iusto nō est posita: sed iniu-
stis & nō subditis. Cui cōsonat eiisdē dictū hoc ad
Galatas. Si spiritu ducimini: nō estis sub lege. & illđ
ei⁹ ad Corinthios uerbū. Vbi spiritus domini: sibi li-
bertas. Igit ecclesiasticæ cōstitutiōes quæ uim legis habere dicunt,
nō astringūt obligationis uinculo iustos & spirituales, q̄ spiritu dei
agunt & uiuunt: sed solū prauos aut imperfectos, indigentes ad-
huc hisce ritib⁹ & obseruatijs tanq̄ adminiculis, quibus prouehāt
ad perfectionē. Quā ubi attigerint, fuerintq̄ cōsummate affecti:
amplius non egēt his p̄paratorijs elemētis ac rudimētis. sed ea pro-
sus abijciunt, libertatēq̄ spiritus sibi uendicant: qua absoluuntur à
ieimjs

ieiunijs, abſtinentia carniſum, & cæteris id genus humanis inſtitu-
tis p̄inde atq; puer in ætate infantili indiget ſacijs, crepūdijs, cur-
riculo ad dirigendos grefſus: ne imbecillis adhuc pedibus tētans in
ambulationem, concidat. Cum uero maiuſculus factus fuerit præ
tergrefſusq; infantiam: neq; uinculis illis quibus alligetur neq; cu-
nabulis, amplius illi eſt opus, neq; duce ſuorum grefſuū: quoniã ſo-
lidam habet baſes pedum quibus ſine periculo lapſus, gradum
tentet. ¶ Reſponſio. Hos tres ſcripturæ ſanctæ locos modo deſi-
gnatos: Lutherani p̄peram ad ſuū intorquent ſenſum, & cōtra a-
poſtoli ſententiã. Sicut & conſuetudinariū illis eſt ac pene quotidiana
num: pro ſuo arbitratu ſcripturas diuinas inuertere, & ad alienã de-
ſlectere intelligentiã. Quod dilucidius euadet: ſi recta dictarū pro-
poſitionū apoſtolicarū assignetur interpretatio. Sane cōpertū eſt
omnibus: ipſius legis duo potiſſimū eſſe opera. ut pote dirigere eos
quibus lata eſt lex ad capeſſendã uirtutis uiam: & coërcere proter-
uos ac rebelles in ſlectione aut ſaltē cōminatiōe pœnæ, ad legis ob-
ſeruatiōem. qui nō amore iuſtitie, ſed ſolo timore perferendi ſup-
plicijs tranſgreſſoribus deſiniti: adiguntur ad honeſtū, aut deterren-
tur ab improbitate. Porro quantū ad primū legis opus: p̄ſpicuū eſt
& iuſto poſitã eſſe legē, & eos quidei ſpiritu ducuntur eſſe ſub le-
ge, directrice ſcilicet & ducatū præbente ad componēdos uitæ mo-
res. Sed quantū ad ſecūdū nō opus eſt poſita iuſto lex. & qui diui-
no feruntur ſpiritu: non ſunt ſub lege quæ coërcet eos formidine
pœnæ ad legis impletionē. Spontaneæ ſiquidē & ultroneæ atq; uir-
tutis amore: iuſti exequuntur legē alacriter. ſicut & exequerentur:
ſi nulla eſſet pœna tranſgreſſoribus eius determinata. Itaq; obſtin-
guntur & boni & mali ad obſeruandas eccleſiæ ſanctiōes publi-
cas, ſed boni eaſdē accōmodāt ad opus: amore iuſtitie & honeſtū.
mali uero, formidine pœnæ coërcentur ab illis uiolandiſ: ſicut & à
p̄perandis flagitijs. Quod quidē diſcrimen, in duabus primis pro-
poſitionibus ſupra in obiectione adductis: ſignificat Paulus. Sed nō
attendunt aduerſarij, eadē prorsus ratione qua hic nituntur: et id
confici poſſe, iuſto non eſſe poſitã legē p̄ceptorum dei, eoſq; q̄ ſpi-
ritu ducuntur: non eſſe ſub lege mandatorum dei, et ita probos ac
uirtute ſpectatos: ne quaſ obſtringi ad diuina præcepta ſeruanda.
Quod cū penitus ſit abſurdū neq; ab aliquo admittendum, omni-
noq;

noq; claudicet eoz; ratiocinatio, si id ipsum colligere tentet; manifestū est & eandē penitus cespitare, quæ id cōtendit inferre de ecclesiasticis legibus abrogādis. Cōsimile nāq; utrobq; est ratiociniū:

III & differēdi discursus. ¶ De libertate uero assumptum ab aduersarijs tertio loco uerbum Pauli: accipiendū est de libertate à iugo legis antiquæ, et de libertate opposita seruituti peccati. non autē de libertate (ut uocāt) ab obligatione obseruādi traditiōes ecclesiasticas.

Roma. 8. Nepe in quib⁹ domini spiritus habitat, qui nō est spiritus seruitutis in timore, sed spiritus adoptionis filiorū dei: ij libertatē habēt ab onere legis Mosaicæ, qua libertate Christus nos liberauit:

Gala. 4. factus sub lege, ut eos qui sub lege erāt redimeret. Habēt idē & libertatem à seruitute peccati: de qua dicit Christus apud Ioānem.

Ioan. 8. Si filius uos liberauerit; uere liberi eritis, & ueritas liberabit uos. Et qui facit peccatū: seruus est peccati. Haud tamē habēt solutionē obligationis ab obseruatione decretorū ecclesiasticoz; quācunque sint uitæ ac morum cōditionē sortiti, siue imperfecti fuerint & imbecilli adhuc animo: siue iam cōsummati uirtute & pfecti. Obstringunt enim ad traditiōnū ecclesiasticaz; obseruationē: nō modo in uno suæ ætatis decursu, sed quādiu uita ipsis fuerit superstes. Proinde cōferri non debent ipsæ ordinatiōes orthodoxorū patrū, ab ecclesia longo usu p̄bata: fascijs & cunis infantiū, atq; huiusmodi sustentaculis tenellæ ætatis in pueris, quæ cū adoleuerint in maius robur: tanq̄ inutilia reijciuntur, ut eas cōferūt aduersarij in hac obiectione. Sed cōparari potius debent indumētis quæ circūponūt corpori: & amictui ad protectionē ac ornatū hominis, in omnē ætate necessario. Nulla quippe est ætas humana: quæ integumētis corporis non indigeat, ita nec ullum est uitæ nostræ tempus: quod traditiones canonicas ecclesiæ ut appēdices quāsdā euangelicæ legis nō exposcat. ¶ Et plane q; huiusmodi sanctiōes ecclesiasticas, in principio exercitationis ad uirtutē tantū asserūt esse necessarias, postea uero cū uirt⁹ diuturno exercitio acceperit solidū robur, esse abijciendas: haud procul absistunt ab errore Beguardorū & Beguinarū, damnato in cōcilio Viennēsi sub Clemēte quinto (ut cōstitutiōnū Clemētinarum liber quintus, titulo de hæresii s, ca. ad nostrum. latius explicat) astruentiū hominē, postq̄ supremum pfectiōis gradū (quæ comminiscuntur) fuerit assecutus: non debe

V

Error beguardoz; & beguinarū.

re

re amplius ieiunare uel orare, immo ipsum tūc posse corpori suo cōcedere quicquid placet. asserētū p̄terea, eos qui sunt in p̄dicto gradu p̄fectionis & spiritu libertatis: nō esse humanæ subiectos obedientiæ, nec ad aliqua p̄cepta ecclesiæ obligari. quia ut asserūt: **2. Corin. 3**
 ubi spiritus domini, ibi libertas. Hęc ibi, Ecce quomodo iisdem armis ac telis utuntur & illi iam pridē damnati: & nostra ætate Lutherani, eadē cōdēnatiōe digni: ad suam improbitatē pestiferamq; sectam defendendā. Sed iam telum illud quod depromūt: redditū est imbellē & obrusum. ¶ Decimaquinta obiectio, Prioribus decretis ecclesiasticis: sequētia secula adiecerūt subinde noua ecclesiæ p̄cepta, illaq; demū in tantā adauerūt multitudinē: ut eorū onere nō leuius p̄matur populus Christian⁹, q̄ olim Iudæi p̄dere legis Mosaicæ. Et ita iugū Christi ex eius instituto suaue ac leue: **Mat. 23**
 efficit ex huiusmodi multiplicatione statutorū hūanorū, graue, durū, importabile, & intolerabile, multiq; cōstituunt eo ipso p̄uaticatores: quorū imbecilles humeri succūbūt tātæ sarcinæ p̄ceptorū. Quod si hoc pacto p̄gāt ecclesiastici principes ad finē usq; seculi noua cōstituere p̄cepta obligatoria: eorū tādē nūerus æquabit arenę maris, eritq; sine numero ac termino. & ita oboriet horrida cōfusio: totū ecclesię statū defedās atq; dedecorās. Satius est igit, totā hęc adiectiō: p̄ceptorū farraginē in immēsūm excrescētē sustolli: & Christianos solis euāgelicis eloquijs inniti. ¶ Respōsio. Fatēdū est ingenue, non indiscriminatim neq; de rebus leuib⁹ aut parui momēti (ut ante quoq; est dictum) cōstituendas esse nouas obseruationū ecclesiasticarū regulas: neq; pro solo nutu aut arbitrio cuiuspiam, in magnum aceruum multiplicādas. quoniā id grauius publicę saluti officeret: querimoniæq; & expostulationis materiā frequentiorisq; p̄uaticationis, multis p̄staret. Vnde & beatus Augustinus ad inquisitiones Ianuarij respondēs, id ipsum cōqueritur: quod distinctione duodecime libri Decretorū cap. omnia talia, ita citat. Omnia talia quæ neq; sanctorum scripturarum authoritatibus cōtinentur, nec in cōcilij episcoporū statuta inueniūtur, nec consuetudine uniuersalis ecclesiæ roborata sunt: sed diuersorū locorū diuersis moribus innumerabiliter uariātur, ita ut uix aut unquā omnino possint inueniri causæ, quas in eis cōstituendis homines secuti sunt: ubi facultas tribuitur, sine ulla dubitatiōe rescādā
 | existi.

VI

Mat. 23

VII

Augustin⁹
ad Ianuariū.

LIBER PRIMVS

existimo. Quāuis enim neq; hoc inueniri possit, quomodo cōtra fidem sint ipsam tamē religionē quā in paucissimis & manifestissimis celebrationū sacramētis misericordia dei uoluit esse liberā, feruilibus p̄mūt oneribus: adeo ut tolerabilior sit cōditio Iudgorū, qui etiam si tempus libertatis nō cognouerūt: legalibus tamē sacramētis, nō humanis p̄sumptionibus subiiciuntur. Hęc Augustin⁹, In quib⁹ uerbis nō oscitāter attēdēdū est nec leuiter pōderādū: quod in ipso dicitur exordio, Subinsinuat em̄, immo plane astruit illud, ea ipsa ecclesiastica decreta q̄ sanctarū scripturarū authoritatibus cōtinētur, aut in cōcilijs episcoporū statuta inueniūtur, aut cōsuetudine uniuersalis ecclesię roborata sunt: nequaquā esse resecāda, q̄ etiā in toto hoc libro annexi sumus asserere. Proinde tres ille particula, in principio p̄dictorū Augustini uerborū positę: obsepiunt aditum omnem immoderatę statutoꝝ multiplicatiōi. Cui ut amplius uia p̄cludatur: summopere curādum est, ut in rebus arduis tātū & grauibus, efflagitāte id urgēte necessitate aut magna ecclesię utilitate instituat̄ ab ipsis primoribus summāq; administratiōis ecclesię gerētibus huiusmodi decreta, cū maturitate, & rationabili debitaq; causa id exposcēte. Quod ubi diligēter facultatū fuerit: nō exurget in maiore eq̄ nūq; ecclesiasticę legū multitudine, neq; cuiquam erit in offendiculum aut salutis dispēdium.

¶ Nō esse insimulādos crudelitatis, ecclesię primates: q̄ leges eius cōdiderint obligatorias cum adiectione p̄cenarum.

Cap. XX.

I

Decimasexta aduersariorū obiectio. Si regulę cōstituerētur ecclesiasticę exhortatorię tātum ad quippiam faciēdū & inductiuę, citra obligationē & determinationē p̄cenz in transgressores: tolerādū quidem id foret, & minime detrectādū. aut si decerneretur dūtata p̄cena tēporaria: aut ferēda in corpore. At q̄ obligatorię ferātur huiusmodi leges, nō relinquētes cuiquam arbitrium agēdi quod uelit: sed adigētes pene inuitos ad opus, & cōstituētes p̄uaricatoribus p̄cenam, mortiferi criminis labem æternęq; mortis exitium: durum omnino est ac inhumanū, accedēsq; propemodū ad crudelitātē & seuitiā. Quēadmodū imperiosus nimīū haberetur ille dominus & immanis: qui seruo suo quicquid agēdum mandaret,